

توسعه سرمایه گذاری خارجی

(نقش نهادهای مالی و پولی بین المللی در توسعه سرمایه گذاری خارجی)

تالیف

سید علی جعفر نژاد

ویراستار

محمد قطبیان

انتشارات قانون یار

۱۳۹۸

۱	چهرنژاد امیرعلی، ۱۳۶۸-	سرشناسه
۲	توسعه سرمایه‌گذاری خارجی: نقش نهادهای مالی و پولی بین‌المللی در توسعه سرمایه‌گذاری خارجی / تألیف امیرعلی چهرنژاد و ایراستار محمد قطبیان.	عنوان و نام پدیدآور
۳	تهران: انتشارات قانون بار، ۱۳۹۸.	مختصات نشر
۴	۱۳۸ ص.	مختصات ظاهری
۵	۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۰۹۸-۶	شابک
۶	فیا	وضعیت فهرست نویسی
۷	نقش نهادهای مالی و پولی بین‌المللی در توسعه سرمایه‌گذاری خارجی	انواع دیگر
۸	سرمایه‌گذاری خارجی	موضوع
۹	Investments, Foreign	موضوع
۱۰	سرمایه‌گذاری خارجی - ایران	موضوع
۱۱	Investments, Foreign -- Iran	موضوع
۱۲	سرمایه‌گذاری خارجی (حقوق بین‌الملل)	موضوع
۱۳	Investments, Foreign (International law)	موضوع
۱۴	سازمان‌های مالی بین‌المللی	موضوع
۱۵	Financial Institutions, International	موضوع
۱۶	سازمان‌های مالی	موضوع
۱۷	Financial institutions	موضوع
۱۸	مالیه بین‌المللی	موضوع
۱۹	International finance	موضوع
۲۰	حقوق و اقتصاد	موضوع
۲۱	Law and economics	موضوع
۲۲	قطبیان، محمد - ۱۳۶۸ - ویراستار	شناسه افزوده
۲۳	۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۰۹۸-۶	ردی پندگی کشور
۲۴	۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۰۹۸-۶	ردی پندگی دیوبی
۲۵	۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۰۹۸-۶	شماره کتابشناسی ملی

انتشارات قائم‌مقام

توسعه سرمایه‌گذاری خارجی

(نقش نهادهای مالی و پولی بین‌المللی در توسعه سرمایه‌گذاری خارجی)

تألیف: امیرعلی چهرنژاد

ناشر: انتشارات قانون

ناظر فنی: محسن فاضلی

ویراستار: محمد قطبیان

نوبت چاپ: اول-۱۳۹۸

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۳۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۰۹۸-۶

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۹۲

تلفن: ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۱۹ مرکز پخش قانون یار

فهرست مطالب

۹..... پیشگفتار

۱۳..... فصل اول

۱۳..... نقش صندوق بین المللی پول در توسعه حقوق سرمایه گذاری خارجی

۱۴..... بخش اول: بررسی و شناخت سرمایه گذاری خارجی

۱۵..... بند اول: سرمایه گذاری خارجی مستقیم

۱۶..... بند دوم: سرمایه گذاری خارجی غیرمستقیم

۱۶..... بند سوم: سرمایه گذاری خارجی در ایران

۱۷..... بخش دوم: تفاوت سرمایه گذاری خارجی مستقیم و غیرمستقیم

۱۹..... بخش سوم: نقش صندوق بین المللی پول در توسعه سرمایه گذاری

۲۳..... فصل دوم

۲۳..... صندوق بین المللی پول نهادی نظریه برای سامانه پولی بین المللی

۲۴..... بخش اول: مسئولیت پذیری صندوق بین المللی پول

۲۴..... بخش دوم: رای گیری در نهاد صندوق بین المللی پول

۲۵..... بخش سوم: قدرت نهاد صندوق بین المللی پول

۲۷..... بخش چهارم: انتقادات وارده به صندوق بین المللی پول

۴۰..... بخش پنجم: نمونه هایی از اقدامات صندوق بین المللی پول

۴۰..... بخش ششم: صندوق بین المللی پول و چالش های آینده

۴۱..... بند اول: چالش های جدید

۴۲..... بند دوم: چالش های بازارهای جهانی مالی

۴۴..... بند سوم: مسیر آینده صندوق بین المللی پول

۴۷..... فصل سوم

۴۷..... نقش سازمان تجارت جهانی در توسعه حقوق سرمایه گذاری خارجی

۴۷..... بخش اول: تاریخچه سازمان تجارت جهانی

۵۱..... بخش دوم: اصول حاکم بر سازمان تجارت جهانی

۵۲..... بخش سوم: اهداف و وظایف سازمان جهانی

بخش چهارم: دلایل تمایل جمهوری اسلامی ایران برای پیوستن به سازمان تجارت جهانی	۵۴
بند اول: پذیرش بررسی عضویت ایران در سازمان تجارت جهانی	۵۶
بند دوم: مراحل عضویت ایران در سازمان تجارت جهانی	۵۷
بخش پنجم: تهدیدها و آسیب‌های اجرای سیاست‌های مربوط به سازمان تجارت جهانی	۵۹
بخش ششم: اولویت‌ها و اهداف ایران در پیوستن به سازمان تجارت جهانی	۶۴
بخش هفتم: نقش و جایگاه سازمان تجارت جهانی در اقتصاد بین‌الملل	۶۷
بخش هشتم: شیوه‌های افزایش مشارکت کشورها	۶۸
بخش نهم: پیامدهای موافقت‌نامه سرمایه‌گذاری خارجی و حقوق مالکیت معنوی	۷۱
بخش دهم: موافقت‌نامه حقوق مالکیت معنوی مرتبط با تجارت	۷۴
بخش یازدهم: پیامدهای موافقت‌نامه حقوق مالکیت معنوی مرتبط با تجارت برای کشورهای اسلامی	۷۶
بند اول: تأثیر بر کشورهای آفریقایی	۷۷
بند دوم: تأثیر بر کشورهای خاور میانه	۷۹
بند سوم: تأثیر بر کشورهای آسیای پسرنیک	۸۰
فصل چهارم	۸۳
نقش بانک جهانی در توسعه حقوق سرمایه‌گذاری خارجی	۸۳
بخش اول: تعداد اعضای بانک جهانی	۸۴
بخش دوم: نقش نظام و نهادهای مالی-بانک‌ها در اقتصاد بین‌الملل	۸۶
بخش سوم: نقش نهادها در جذب سرمایه‌گذاری خارجی	۹۰
بند اول: کارایی بازار پول و بازار سرمایه و اهمیت آن در توسعه اقتصادی	۹۱
بند دوم: اشکال مختلف سرمایه‌گذاری خارجی	۹۱
بخش چهارم: منافع حاصل از سرمایه‌گذاری خارجی بر شرکت‌های داخلی	۹۴
بند اول: ابزارهای سرمایه‌گذاری غیر مستقیم خارجی	۹۵
بند دوم: نقش سرمایه‌گذاری خارجی در توسعه اقتصادی از دیدگاه کلی	۹۶
بند سوم: نقش سرمایه‌گذاری غیر مستقیم خارجی در توسعه اقتصادی	۹۷
بخش پنجم: ابزار سرمایه‌گذاری خارجی	۱۰۰
بخش ششم: تقسیم سرمایه‌گذار خارجی به مستقیم و ترتیبات قراردادی	۱۰۲
بخش هفتم: محدودیت‌های سرمایه‌گذاری خارجی	۱۰۴

بند اول: ممنوعیت کلی یا جزئی ورود سرمایه‌گذار خارجی.....	۱۰۵
بند دوم: اعمال محدودیت در مالکیت و مدیریت خارجی.....	۱۰۹
بند سوم: تحمیل تکالیف خاص به سرمایه‌گذاران خارجی.....	۱۱۲
بند چهارم: اعمال نظارت در اعطای مجوز سرمایه‌گذاری.....	۱۱۴
بخش هشتم: تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی.....	۱۱۶
بند اول: قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی.....	۱۱۷
بند دوم: معاهدات دوجانبه و چندجانبه سرمایه‌گذاری.....	۱۱۹
بخش نهم: چارچوب‌های خط مشی گذاری سرمایه‌گذاری خارجی.....	۱۲۶
بند اول: خصوصی سازی.....	۱۲۶
بند دوم: آزاد سازی اقتصادی.....	۱۲۷
بند سوم: ریسک سیاسی.....	۱۲۸
بند چهارم: مقررات قوانین.....	۱۲۹
بند پنجم: موانع اقتصادی.....	۱۳۱
بند ششم: زیر ساخت‌های فیزیکی زیرساخت‌ها.....	۱۳۱
بند هفتم: دسترسی به بازار ملی و منطقه‌ای.....	۱۳۳
بند هشتم: هزینه‌های بوروکراسی و ثبات اقتصادی.....	۱۳۳
بند نهم: سیاست‌های بانکی در راستای محیط مناسب اقتصادی نظام.....	۱۳۵
بند دهم: عوامل فرهنگی و اجتماعی.....	۱۳۶
منابع و مآخذ.....	۱۴۵

پیشگفتار

سرمایه‌گذاری خارجی، بی‌تردید از جمله عوامل مهم در توسعه اقتصادی کشورها به شمار می‌رود. در این راستا رفتار کشورهای میزبان در جذب سرمایه‌گذاری خارجی نقش بسیار مهمی دارد. دیدگاه کشورهای واردکننده سرمایه خصوصاً کشورهای در حال توسعه، در این خصوص همواره یکسان نبوده و فراز و نشیب‌هایی را پشت سر گذاشته است. این کشورها ابتدا با دیدگاه کشورهای توسعه‌یافته به مخالفت برخاستند، لیکن امروزه به منظور جذب سرمایه‌های خارجی بیش‌تر، اقبال در عمل تا حدودی در جهت تأمین نظرات کشورهای صادرکننده سرمایه پیش رفته‌اند. با وجود این، از هر سطح بین‌المللی مقررات متحدالشکلی در خصوص رفتار با سرمایه‌گذاری خارجی وجود ندارد. به لحاظ نظری، همه اقتصاددانان سرمایه را به عنوان نیرو محرکه رشد و توسعه اقتصادی جوامع تلقی می‌کنند و همه مدل‌ها و الگوی‌های توسعه اقتصادی را برپایه همین اندیشه طراحی می‌کنند. استفاده از امکانات سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی از طریق بکارگیری مطلوب منابع تولید از بهم‌تنوع عوامل نیل به پیشرفت اقتصادی جوامع به حساب می‌آید. بدیهی است که تأمین مالی تشکیل سرمایه داخلی از طرق مختلف همچون استفاده از پس‌انداز داخلی، بدهی خارجی و جذب سرمایه خارجی امکانپذیر است. جوامعی که برای توسعه خود در داخل از سرمایه کافی برخوردار نباشد، توسل به سرمایه‌های خارجی را از ضروریات توسعه اقتصادی جوامع تلقی می‌کنند.

در کنار این رشد پرشتاب، سرمایه‌گذاری خارجی و عوامل داخلی ازجمله شرکت‌های چند ملیتی، تأثیر زیادی بر اقتصاد کشورهای جهان اعم از توسعه‌یافته و در حال توسعه دارند. از طرف دیگر، با ورود سرمایه‌گذاری‌های خارجی، درگیری آن‌ها در اقتصاد داخلی و حتی امور سیاسی کشور میزبان اجتناب‌ناپذیر است. عده‌ای بر این باورند که جریان سرمایه‌گذاری خارجی، همواره از کشورهای صنعتی به سوی کشورهای در حال توسعه است، زیرا هم سرمایه و هم تکنولوژی به فور در اختیار کشورهای صنعتی قرار دارند و در مقابل، کشورهای در حال توسعه شدیداً به آن‌ها نیازمندند. ولی اطلاعات و آمار موجود نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری خارجی در انتخاب محل مناسب برای فعالیت خود، لزوماً از این تقسیم‌بندی ساده پیروی نمی‌کند. اصولاً بررسی طبیعت و

سرشت سرمایه، این واقعیت را آشکار می‌سازد که در جهان امروز سرمایه تابع هیچ قید و بندی از جمله مرزهای ملی و نظام‌های سیاسی و اقتصادی نیست و مسکن و مأوای خود را همواره براساس ملاک‌ها و ارزش‌های خود انتخاب می‌کند. سرمایه‌گذاران به دنبال جایی هستند که در آن خطر اندک و سود یا بازده اقتصادی، زیاد باشد، زیرا آن‌ها برای تحصیل منافع اقدام به سرمایه‌گذاری می‌نمایند نه به دلیل نیک‌خواهی. در حقیقت آن‌ها مانند مرغان زیر کی‌اند که در پهنه گیتی به دنبال روزی خود در پروازند و در هر سرزمینی که آب و دانه بیش‌تر ببینند و خطر کم‌تری احساس کنند، فرود می‌آیند و با احساس کوچک‌تری خطر جدی، دوباره به پرواز درمی‌آیند و روزی خود را در جای دیگر جست‌وجو می‌کنند. بنابراین، احساس عدم امنیت، شاید مانع بزرگی بر سر راه جریان سرمایه‌گذاری خارجی، مخصوصاً سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشورهای کم‌تر توسعه یافته باشد. این احساس عدم امنیت نیز ناشی از خطرهایی است که سرمایه‌گذاری خارجی را تهدید می‌کند. پاره‌ای از این خطرها به دیدگاه‌ها و ایدئولوژی کشورهای میزبان مربوط می‌شوند و پاره‌ای نیز به تحولاتی مرتبط با منطقه در سطح کشور میزبان (جنگ، آشوب، تغییر رژیم حاکم) و سطح جهانی (تغییرات در الگوهای صنعتی، رخ می‌دهد. از طرف دیگر، از جمله عوامل مهم برای جریان مداوم سرمایه‌گذاری به سمت کشورهای کم‌تر توسعه یافته، تدوین مقررات در خصوص رفتار با سرمایه‌گذاران خارجی در سطح ملی و بین‌المللی است که این امر علاوه بر بهبود شرایط سرمایه‌گذاران در این کشورها، باعث کاهش احساس خطر از سوی سرمایه‌گذاران خارجی و ایجاد جو اطمینان و اعتماد در میان آن‌ها می‌شود. مسئله رفتار با سرمایه‌گذاران خارجی از جمله مباحث مهم حقوق بین‌الملل سرمایه‌گذاری خارجی است. از زمان‌های گذشته تاکنون نگرش کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته نسبت به رفتار با سرمایه‌گذاران خارجی یک‌پارچه نبوده و فراز و نشیب‌های زیادی را پشت سر گذاشته است. استفاده از امکانات سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی از طریق بکارگیری مطلوب منابع تولید از مهم‌ترین عوامل نیل به پیشرفت اقتصادی جوامع به حساب می‌آید. بدیهی است که تأمین مالی تشکیل سرمایه داخلی از طرق مختلف همچون استفاده از پس‌انداز داخلی، بدهی خارجی و جذب سرمایه خارجی امکان‌پذیر است. جوامعی که برای توسعه خود در داخل از سرمایه کافی برخوردار نباشد، توسل به سرمایه‌های خارجی را از ضروریات توسعه اقتصادی تلقی خواهند کرد. سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی یکی از اصلی‌ترین نمودهای

”جهانی شدن“ است. امروزه اقتصاددانان و دولت‌ها همگی بر اهمیت حیاتی سرمایه‌گذاری خارجی اتفاق نظر دارند. از دید آنها این مسأله به نیرویی، به ویژه در کشورهای در حال توسعه، برای ایجاد طیف وسیعی از تحولات اقتصادی به حساب می‌آید. سرمایه‌گذاری خارجی می‌تواند ابزاری برای رشد و توسعه باشد و اغلب کشورها، به ویژه کشورهای در حال توسعه که امکانات اقتصادی کمتر و نقدینگی پایین‌تری دارند، برای اجرای طرح‌های اقتصادی و رشد اقتصادی - صنعتی خود، به دنبال جذب سرمایه‌های خارجی هستند. بدین سبب سرمایه‌گذاری خارجی دارای ابعاد سیاسی و اقتصادی وسیعی می‌باشد. با وجود اهمیت سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در فرآیند حرکت به سمت اقتصاد جهانی، متأسفانه سهم ایران از سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی جهان بسیار ناچیز بوده است.